

Mulțumirile mele se îndreaptă către...

Pentru fanii mei răbdători, pentru că mi-au citit blogul și mi-au spus că își doresc cu adevărat o carte excelentă, chiar dacă e nevoie de un pic mai mult timp.

Pentru cititorii mei beta inteligenți, pentru ajutorul lor neprețuit și pentru tolerarea secretomaniei mele paranoice.

Pentru agentul meu senzațional, pentru că a ținut lupii la ușă în mai multe moduri.

Pentru editorul meu înțelept, pentru că mi-a dat timpul și spațiul pentru a scrie o carte care mă umple de mândrie.

Pentru familia mea iubitoare, pentru că m-a sprijinit și mi-a amintit că e bine să mai și ies din casă din când în când.

Pentru prietena mea înțelegătoare, pentru că nu m-a părăsit atunci când stresul reviziei finale m-a făcut să fiu illogic și monstruos.

Pentru scumpul meu copil, pentru că-și iubește tatăl chiar dacă trebuie să plece și să scrie tot timpul. Chiar și atunci când ne distrăm la nebunie. Chiar și atunci când vorbim despre rațe.

PROLOG

O tăcere întreită

Veneau zorii. Hanul Piatra de Hotar era tăcut. Și era o tăcere întreită.

Partea cea mai evidentă era o liniște mare, ca un ecou al lucrurilor care lipseau. Dacă ar fi fost o furtună, picăturile de ploaie s-ar fi lovit și ar fi răpăit pe vița de vie din spatele hanului. Tunetul ar fi murmurat și ar fi bubuit și ar fi alungat tăcerea de pe drum asemenea frunzelor căzute toamna. Dacă ar fi existat călători agitați în camerele lor, aceștia ar fi exagerat și ar fi mormăit tăcerea asemenea viselor destrămate, pe jumătate uitate. Dacă ar fi fost muzică acolo... dar nu, sigur că nu exista niciun fel de muzică. De fapt, nu era nimic din toate astea, și așa tăcerea rămânea.

În interiorul Pietrei de hotar, un bărbat brunet închise în urma sa ușa din spate. Mișcându-se prin întunericul perfect, el se strecură prin bucătărie în cârciumă și în jos pe scări, la subsol. Cu ușurința dată de o îndelungată experiență, el evita scândurile nefixate, care puteau geme sau ofta sub greutatea lui. Fiecare pas făcut încet însemna doar o mică bătaie în podea. Făcând asta, el adăuga, pe furiș, mica sa tăcere mai marelui ecou. Era făcut un fel de amalgam, un contrapunct.

Cea de-a treia tăcere nu era ușor de observat. Dacă ai fi ascultat destul de mult, ai fi început s-o simți în frigul geamului și în tencuiala pereților netezi din camera hangului. Era lada întunecată de la piciorul patului tare și îngust. Și era în mâinile

omului care zăcea acolo, nemișcat, uitându-se după primul indiciu palid de lumină a zorilor.

Omul avea părul cu adevărat roșu, roșu ca flacăra. Ochii lui erau întunecați și distanți, și el stătea lungit cu aerul resemnat al cuiva care renunțase de mult la orice speranță de somn.

Piatra de Hotar era al lui, la fel cum și cea de-a treia tăcere era a lui. Așa și trebuia, aceasta fiind cea mai mare tăcere dintre cele trei, care le încorporează pe celelalte. Era adâncă și întinsă ca finalul de toamnă. Era grea ca o piatră mare de la confluența apelor. Era sunetul răbdător, de floare tăiată, al unui om care așteaptă să moară.

CAPITOLUL 1

Măr și soc

Bast se gârbovi plictisit peste tejgheaua lungă de mahon. Privi prin camera goală, oftă și scotoci în jur până găsi o cârpă curată. Apoi, cu privirea resemnată, începu să lustruiască o porțiune din tejghea.

După o clipă, Bast se aplecă și se chiorî la un fir minuscul de praf. Îl râcâi și se încruntă la vederea petei uleioase lăsate de deget. Se aplecă mai aproape, aburi tejgheaua cu răsuflarea și o lustrui vioi. Se opri, răsuflă cu putere pe lemn și scrise un cuvânt obscen pe locul aburit.

După ce aruncă deoparte cârpa, Bast își croi calea printre mesele și scaune goale spre ferestrele largi ale hanului. Rămase acolo o vreme îndelungată, uitându-se la drumul murdar care trecea prin centrul orașului.

Bast oftă din nou și începu să se plimbe prin cameră. Se mișca elegant ca un dansator și cu nonșalanța perfectă a unei pisici. Dar când își trecu mâinile prin părul negru, mișcarea era agitată. Ochii albaștri dădeau târcoale camerei la nesfârșit, ca și cum ar fi căutat o ieșire. Ca și cum ar fi căutat ceva ce nu mai văzuse de o sută de ori până atunci.

Dar nu era nimic nou. Mese și scaune goale. Scaune goale la bar. Două butoaie uriașe se aflau pe tejgheaua din spatele barului, unul pentru whisky, celălalt pentru bere. Între butoaie se afla o panoplie plină de sticle: toate culorile și formele. Deasupra sticlelor atârna o sabie.

Ochii lui Bast căzură din nou pe sticle. Le fixă cu privirea pentru un moment lung, speculativ, apoi se duse în spatele barului și aduse o cană grea de lut. Respiră adânc, îndreptă un deget către prima sticla din rândul de jos și începu să cânte numărând pe linie.

*Arțar și prăjină
Prinde în mână
Cenușă în foc
Boabe de soc*

Termină de cântat, apoi se îndreptă către o sticlă verde bondoacă. Răsuci capacul de plută, luă o înghițitură de probă, făcu apoi o față acră și tresări. Lăsă repede sticla jos și luă alta, roșie, curbată. Sorbi și din aceasta, își frecă buzele umede una de alta, gânditor, apoi dădu din cap și turnă cu generozitate în cană.

Arătă cu degetul următoarea sticlă și începu din nou numărarea:

*Lână. Nevastă.
Luna pe cer.
Răchită. Fereastră.
O lumânare.*

De data aceasta, fu o sticlă transparentă, cu conținut lichid galben pal. Bast smulse dopul și turnă cu spor în cană, fără ca măcar să guste mai întâi. Puse sticla deoparte, luă cana și o răsuci serios înainte de a lua o înghițitură. Zâmbi cu un zâmbet strălucitor și ciocăni noua sticlă cu degetul, făcând-o să răsunе ușor înainte de a începe cântecul din nou:

*Butoi. Orz.
Piatră și doage.
Vânt și apă...*

Parchetul scârțâi, și Bast se uită într-acolo, zâmbind strălucitor.

– Bună dimineața, Reshi.

Hangiul cu părul roșu era la baza scărilor. Își trecu degetele lungi peste șorțul curat și mânecile lungi pe care le purta.

– Oaspetele nostru încă nu s-a sculat?

Bast dădu din cap.

– Niciun foșnet sau scârțâit.

– A avut câteva zile grele, zise Kote. Cred că asta îți spune cuvântul.

Ezită, apoi ridică capul și mirosi.

– Ai băut?

Întrebarea era mai mult din curiozitate decât acuzatoare.

– Nu, zise Bast.

Hangiul ridică o sprânceană.

– Am gustat, declară Bast, subliniind cuvântul. Gustatul vine înaintea băutului.

– A, zise hangiul. Deci te pregăteai să bei, atunci?

– Zei mărunți, da, zise Bast. Până nu mai pot. Ce naiba să fac altceva aici?

Bast scoase cana de sub bar și se uită în ea.

– Speram să fie de soc, dar am luat un fel de pepene galben.

Învârti cana speculativ. Plus ceva picant. Luă o altă înghițitură și îngustă ochii gânditor.

– Scorțișoară? întrebă, uitându-se la rândurile de sticle. Oare mai avem vreun pic de soc?

– E pe-acolo pe undeva, zise hangiul, fără să se obosească să se uite la sticle. Oprește-te o clipă și ascultă, Bast. Trebuie să vorbim despre ce-ai făcut noaptea trecută.

Bast amuți.

– Ce-am făcut, Reshi?

– Ai oprit creatura de la Mael, zise Kote.

– A!

Bast se relaxă, făcând un gest de desconsiderare.

– Doar l-am încetinit, Reshi. Atât.

Kote clătină din cap.

– Ți-ai dat seama că nu era vreun nebun oarecare. Ai încercat să ne avertizezi. Dacă n-ai fi fost atât de iute de picior...

Bast se încruntă.

– N-am fost chiar atât de rapid, Reshi. L-a prins pe Shep.

Se uită în jos, la parchetul bine lustruit de lângă bar.

– Îmi plăcea Shep.

– Toată lumea va crede că ucenicul fierarului ne-a salvat, zise Kote. Și așa e, probabil, cel mai bine. Dar eu știu adevărul. Dacă nu erai tu, toată lumea de-aici ar fi fost măcelărită.

– O, Reshi, dar nu-i adevărat, zise Bast. Tu l-ai fi ucis ca pe-un pui. Doar că am ajuns eu înaintea ta.

Hangiul îl dezaproabă.

– Ultima noapte m-a pus pe gânduri, zise. Mă întreb ce am putea face pentru ca lucrurile să fie un pic mai sigure pe-aici. Ai auzit vreodată de *Vânătoarea călărețului alb*?

Bast zâmbi.

– A fost cântecul nostru înainte de a fi al tău, Reshi.

Trase aer în piept și cântă cu voce plăcută de tenor:

Călăreau caii albi ca zăpada.

Arcul din corn alb, iar din argint le era lama.

Purtau ramuri proaspete și suple,

Roșu și verde aveau pe frunte.

Hangiul aprobă.

– Exact la versul ăsta mă gândeam. Crezi că te poți ocupa de asta în timp ce pregătesc lucrurile pe-aici?

Bast dădu din cap cu entuziasm și se repezi de-a dreptul, oprindu-se în ușa bucătăriei.

– Nu-ncepi fără mine, nu? Întrebă el cu nerăbdare.

– Începem imediat ce oaspetele mănâncă și se satură, zise Kote.

Apoi, văzând expresia de pe fața elevului său, se potoli un pic.

– Îmi imaginez că toate astea îți vor lua vreo două ore.

Bast se uită pe ușă, apoi înapoi. Amuzamentul licări pe fața hangiului.

– Și voi anunța eu când începem.

Îl concedie cu un semn al mâinii.

– Acum du-te.

Omul care își spunea Kote trecu la rutina din hanul Piatra de Hotar. Se mișca asemenea unui ceas, a unei căruțe coborând pe un drum cu făgașe bine determinate.

Prima fu pâinea. Amestecă făină, zahăr și sare, cu mâinile, fără să se deranjeze să măsoare. Frământă aluatul, rotunji apoi pâinile și le lăsă să dospească. Puse cu lopata cenușă din soba din bucătărie și aprinse focul. Apoi se duse în camera de zi și aprinse focul în căminul din piatră neagră, măturând cenușa din vatra masivă de-a lungul peretelui nordic.

Turnă apă, se spală pe mâini și aduse o bucată de carne de oaie de la subsol. Tăie surcele, le aruncă pe foc, bătu pâinea crescută și o mută mai aproape de o sobă proaspăt încălzită.

Și apoi, brusc, nu mai era nimic de făcut. Totul era gata. Totul era curat și aranjat.

Omul cu părul roșu stătea în spatele barului, iar ochii lui se întoarseră încet din depărtări, concentrându-se pe aici și acum, la han în sine.

Privirea i se opri pe sabia care atârna pe peretele de deasupra sticlelor. Nu era o sabie deosebit de frumoasă, nu era ornamentată și nici nu avea ceva care să ia ochii. Era amenințătoare într-un fel. În felul în care e amenințătoare o stâncă înaltă. Era cenușie, netedă și rece la atingere. Era ascuțită ca sticla spartă. În lemnul negru al plăcii al panopliei era cioplit un singur cuvânt: Sminteala.

Hangiul auzi pași grei pe palierul exterior de lemn. Zăvorul ușii se zgudui, urmat de un salut puternic și un bubuit în ușă.

– O clipă! strigă Kote.

Grăbindu-se către ușa din față, întoarse cheia grea în încuietoarea ușii de aramă lustruită.

Graham stătea gata să bată în ușă cu mâna lui groasă. Fața încrețită i se despică într-un zâmbet când îl văzu pe hangiu.

– Iar a deschis Bast în locul tău în dimineața asta? întrebă el.

Kote zâmbi tolerant.

– E băiat bun, declară Graham.

– Doar un pic cu căpușul. Credeam că ai închis pentru azi. Își drese glasul și se uită la picioare pentru un moment. N-aș fi fost surprins.

Kote puse cheia în buzunar.

– Deschis ca de obicei. Ce pot face pentru tine?

Graham se așeză în ușa și făcu semn din cap spre stradă, unde, într-o căruță din apropiere, se aflau trei butoaie. Erau noi, din lemn pal, lustruit, și cu cercuri strălucitoare de metal.

– Știam că nu voi avea parte de somn noaptea trecută, așa că am asamblat unul pentru tine. În plus, am auzit că Bentonii vin astăzi cu primul transport de mere târzii.

– Îți mulțumesc.

– Numai bune să te țină toată iarna.

Graham se duse și se sprijini cu mândrie de un butoi. Nimic nu se compară cu un măr iernatic dacă e să previi¹ foamea.

Se uită cu o licărire în ochi și lovi din nou marginea butoiului.

– Te-ai prins? Butoi?

Kote gemu un pic, frecându-și fața.

Graham chicoti și își trecu o mână peste una dintre strălucitoare cercuri metalice ale butoiului.

– N-am mai făcut până acum un butoi cu aramă, dar acesta a ieșit mai frumos decât am sperat. Să-mi spui dacă nu se țin bine. Voi avea eu grijă de ele.

– Mă bucur că n-au fost prea multe probleme, zise hangiu. Pivnița se umezește. Mă tem că fierul ar rugini în câțiva ani.

Graham dădu din cap.

– Asta-i de-a dreptul sensibil, zise el. Nu se gândesc prea mulți la viitor.

Își frecă mâinile.

– Îmi dai o mână de ajutor? N-aș vrea să scap vreunul și să-ți zgârii podelele.

Se puseră pe treabă. Două dintre butoaie de aramă fură duse la subsol, în timp ce cel de-al treilea fu manevrat prin spatele barului, prin bucătărie și în cămară.

---

¹ Joc de cuvinte (engl.); to stave off – a preveni, a întârzia ceva; stave – doagă de butoi (n. tr.)

După aceea, bărbații își făcură drum înapoi în cameră de zi, fiecare pe partea lui de bar. Se așternu un moment de tăcere, timp în care Graham se uită prin berăria goală. La bar erau două scaune mai puțin decât ar fi trebuit și exista un spațiu gol lăsat de o masă lipsă. Într-o berărie ordonată, așa ceva era la fel de evident ca dinții lipsă.

Graham își luă privirea de la o bucată de podea bine curățată de lângă bar. Băgă mâna în buzunar și scoase cu mână tremurândă o pereche de lame tocite de fier.

– Dă-mi, te rog, o bere mică, Kote, zise el cu voce aspră. Știu că e devreme, dar o să am o zi lungă. Îi ajut pe cei din familia Murrion să-și aducă grâul de pe câmp.

Hangiul scoase berea și i-o înmână tăcut. Graham bău jumătate dintr-o înghițitură lungă. Ochii îi erau roșii pe margini.

– Proastă noapte pentru afaceri, zise el, fără a stabili un contact vizual, apoi luă o altă înghițitură.

Kote dădu din cap. *Proaste afaceri noaptea trecută.* Șanse erau, fu tot ce Graham avea de spus despre moartea unui om pe care-l cunoștea dintotdeauna.

Acești oameni știau totul despre moarte. Își uciseseră șeptelul. Pieriseră din pricina febrei, a unei căderi sau ale unor oase rupte nevindecate. Moartea era ca un vecin neplăcut. Nu vorbeai despre el, de teamă că te-ar putea auzi și s-ar hotărî să vină în vizită.

Cu excepția poveștilor, desigur. Poveștile cu regi otrăviți și dueluri și războaie vechi erau în regulă. Îmbrăcau moartea în alte straie și o trimiteau departe de ușa ta. Un horn în flăcări sau un fum înecăcios erau îngrozitoare. Dar procesul lui Gibea sau asediul Enfastului erau altceva. Erau ca rugăciunile, ca farmecele murmurate noaptea târziu, când mergeai singur prin întuneric. Poveștile erau ca amuletele de o jumătate de penny cumpărate de la un negustor ambulant, doar așa, ca să fie.

– Cât timp va mai fi scribul prin zonă? întrebă Graham după un moment, cu vocea răsunând în cană. Poate că ar trebui să dau și eu comandă de vreo scriere, în caz că așa avea nevoie.

Se încruntă un pic.

– Tata le zicea de obicei hârtii de îngropăciune. Nu-mi amintesc cum se numesc de fapt.

– Dacă e vorba să ai grijă doar de bunurile tale, e o dispoziție de proprietate, zise hangiul ca un lucru bine știut. Dacă se referă la alte lucruri, se numește mandat de voință declarată.

Graham ridică o sprânceană la hangiu.

– Așa am auzit, în orice caz, zise hangiul, privind în jos și frecând tejeheaua cu o cârpă albă curată. Scribul a amintit ceva în sensul ăsta.

– Mandat... murmură Graham în cana lui. Cred că voi cere doar hârtii de îngropăciune și oficial o să-l las pe el să facă toate astea, după bunul plac.

Se uită la hangiu.

– Și alții probabil vor vrea și ei așa ceva, vremurile fiind cum sunt.

Preț de o clipă păru că hangiul se încruntă iritat. Dar nu, el nu făcu nimic de acest gen. În picioare în spatele barului, afixa, ca întotdeauna, expresia lui calmă și plăcută. Dădu ușor din cap.

– A zis că va fi disponibil în jurul amiezii, zise Kote. A fost un pic tulburat de ce s-a întâmplat noaptea trecută. Oricine ar apărea înaintea de prânz, am impresia că va fi dezamăgit.

Graham ridică din umeri.

– N-ar trebui să fie nicio diferență. Oricum nu vor fi decât zece oameni în tot orașul până la prânz.

Mai luă o înghițitură de bere și se uită pe fereastră.

– Azi e zi de mers la câmp și asta e sigur.

Hangiul păru să se relaxeze un pic.

– Va fi aici și mâine. Deci nu este nevoie ca toată lumea să se grăbească azi. Niște nelegiuți i-au furat calul pe la Vadul Popii, iar el încearcă să găsească unul nou.

Graham țâțâi înțelegător.

– Bietul de el. Nu va găsi un cal nici de drag, nici pentru bani în toiul recoltei. Nici Carter n-a putut s-o înlocuiască pe Nelly după ce chestia aia care seamănă cu un păianjen l-a atacat în apropierea podului Vechii Pietre.

Clătină din cap.

– Nu e în regulă ca ceva de genul ăsta să se întâmple la nu mai mult de două mii de ușa noastră. Pe vremea când...

Graham se opri.

– Pe bunii zei, parcă sunt bătrânul meu tată.

Își puse bărbia în piept și adoptă un ton morocănos.

– Pe când eram eu copil, aveam vreme cum trebuie. Morarul nu mânărea cântarul și lumea știa să-și vadă de treabă.

Pe fața hangiuului apăru un zâmbet nostalgic.

– Tatăl meu spunea că berea era mai bună, iar drumurile aveau mai puține șanțuri.

Graham zâmbi, dar zâmbetul dispăru repede. Privi în jos, parcă jenat de ceea ce era pe cale să spună.

– Știu că nu ești de pe-aici, Kote. Asta e greu. Unii cred că un străin abia dacă știe ceasurile zilei.

Trase aer adânc în piept, tot fără să-l privească pe hangiu în ochi.

– Dar îmi închipui că știi lucruri pe care alții nu le știu. Vezi lucrurile altfel.

Ridică privirea, cu ochii serioși și obosiți, întunecați pe margini de la lipsa de somn.

– E situația atât de sumbră cum pare în ultima vreme? Drumurile așa de rele. Oamenii jefuiți și...

Cu un efort evident, Graham se abținu din nou să se uite la porțiunea goală din încăpere.

– Toate impozitele astea noi fac lucrurile așa de grele. Băieții Grayden sunt pe cale să piardă ferma. Și păianjenul ăla.

Luă încă o înghițitură de bere.

– E situația așa de rea cum pare? Sau am îmbătrânit ca tata și acum totul are un gust mai amar față de atunci când eram copil?

Kote șterse îndelung tejgheaua, de parcă simțea o repulsie să vorbească.

– Cred că situația e rea de obicei, într-un fel sau altul, zise el. Se poate ca doar noi, cei mai în vârstă, să o vedem așa.

Graham începu să dea din cap, apoi se încruntă.

– Doar că tu nu ești în vârstă, nu? De multe ori uit asta.

Îl studie din cap până-n picioare pe bărbatul cu părul roșu.

– Vreau să spun că te miști ca un moș, vorbești ca un moș, dar nu ești bătrân, nu? Pun pariu că ai jumătatea vârstei mele.

Se încruntă la hangiu.

– Totuși, câți ani ai?

Hangiul zâmbi obosit.

– Destul de mulți ca să mă simt bătrân.

Graham pufni.

– Prea tânăr pentru a te văicări ca un moș. Ar trebui să fii afară curtând femei și intrând în necazuri. Lasă-ne pe noi, cei mai în vârstă, să ne plângem de cum se înmoaie articulațiile lumii.

Bătrânul dulgher se ridică de la bar și se întoarce pornind spre ușă.

– Mă întorc în pauza de masă de la prânz, ca să vorbesc cu scribul tău. Nu-s singurul. O mulțime de lume vrea să obțină unele acte oficiale, dacă tot au ocazia.

Hangiul inspiră profund și expiră încet.

– Graham?

Omul se întoarce cu o mână pe ușă.

– Nu doar tu crezi asta, zise Kote. Situația e proastă și instinctul îmi spune că va deveni și mai proastă. N-ar strica nimănui să se pregătească pentru o iarnă grea. Și să vadă dacă se poate apăra la nevoie.

Hangiul ridică din umeri.

– Oricum, asta e doar ce-mi spune instinctul.

Gura lui Graham era o linie sumbră. Își înclină o singură dată capul, într-o aprobare serioasă. – Mă bucur că nu e doar instinctul meu.

Apoi zâmbi forțat și începu să-și suflece mânecile, îndreptându-se spre ușă.

– Trebuie să faci fân cât strălucește soarele, totuși, zise el.

*

Curând după aceea, Bentonii se opriră cu o căruță plină cu mere târzii.

Hangiul cumpără jumătate din ceea ce aveau și-și petrecu următoarea oră cu sortarea și stocarea acestora. Cele mai verzi și

mai tari intrau în butoaie, în subsol, mâinile lui blânde așezându-le cu atenție în locul stabilit și ambalându-le în rumeguș înainte de a închide capacele. Cele aproape coapte erau duse în cămară, iar cele lovite sau cu porțiuni maro erau sortite să devină cidru, fiind tăiate în sferturi și aruncate într-un vas mare de tablă.

Cât sorta și ambala, bărbatul cu părul roșu părea mulțumit. Dar dacă te-ai fi uitat mai atent, ai fi observat că în timp ce mâinile îi erau ocupate, ochii lui priveau departe. Și chiar dacă expresia lui era una calmă, chiar plăcută, nu exista nicio bucurie în ea. Nu fredona și nu fluiera în timp ce lucra. Nu cânta.

Când termină de sortat ultimele mere, duse vasul metalic prin bucătărie și pe ușa din spate.

Era o dimineață rece de toamnă și în spatele hanului era o grădină mică, privată, adăpostită de copaci.

Kote turnă o grămadă de mere în presa de lemn pentru cidru și întoarse capacul invers până când se înțepeni.

Kote își suflecă mânecile lungi până dinsus de coate, apoi cuprinse mânerul presei cu mâinile sale lungi, grațioase, și trase. Presa se înșurubă, mai întâi strângând bine merele, apoi zdrobindu-le. Învârti și prinse iar. Învârti și prinse iar.

Dacă ar fi fost cineva să vadă, ar fi observat că brațele lui nu erau brațele păstoase ale unui hangiu. Când trase de mânerul de lemn, mușchii antebrațelor se profilau, întinși ca niște cabluri răsucite. Cicatrici vechi îi străbăteau pielea în toate direcțiile. Cele mai multe erau palide și subțiri ca niște fisuri în gheață. Altele erau roșii și furioase, ieșind în evidență.

Mâinile hangiolului cuprinseră și traseră, cuprinseră și traseră. Singurele sunete erau scârțâitul ritmic al lemnului și răpăitul lent al cidrului de mere în găleată. Există un ritm în asta, dar nu muzică, și ochii hangiolului erau îndepărtați și lipsiți de bucurie, de un verde atât de pal, că aproape băteau în gri.